

BİLİM ve STRATEJİ

Alper Işın Duran

Şimdi çok tutuluyor. Bilişim teknolojileri kimsenin ağzından düşmüyor. İletişim çağında, artık bilgilerin saklanamayacağı, herkesin eşit düzeyde erişiminin olduğu bir dünya bazı yazarlarımızca ütöpik olmaktan çıktı. Bol keseden dağıtıyorlar yılları. On, otuz, elli sene sonraki kazanımların neredeyse tam modellemesini yapan aydınlar, belki de Orwell'in öngörüsünün olagelene bunca yakınsamasından alıyorlar cüretlerini.

Genel olarak stratejik öngörü açıklamasında "Geçmişten gelip, bu gün hala daha süren ve geleceği etkilemesi olası eğilimleri göz önüne alarak, ileriye yönelik stratejik planlama yapılmasını sağlar" ifadeleri kullanıldığına göre buradaki bilgi toplumu öngörülerini çerçeve içinde ele alalım, hatta belki bir iki sözcük te biz söyleyelim. Önce bu gün hala süren duruma göz atmalıyız. Kısa bir süre önce, ülkemizde de en azından sohbet aracı olarak çıkış yapan internet, bilginin serbestçe alınıp kullanılabilmesi için çok yararlı bir araçtır deniyor. Dünya üzerinde, yüz milyonlar mertebesinde kullanıcısı olan dosya aktarım protokol programları, elbette ki bilgisini başkaları bilgisini başkaları ile paylaşmak isteyen o aziz insanların elinde ciddi öğreticilere dönüşebilmekte fakat nedense biz o aziz insanlara pek rastlayamadık.

Bedava alabileceğiniz en doyurucu bilginin, zaten telif süreleri geçen dünya klasiklerinin e-metinleri ile sınırlı olduğu bir ortamın kurtları, gerçekten işinize yarayacak güncel bilgilerin çoğunu güvenlik gerekçesi ile çoklukla yüzlerce korsan deneğin her gün sınavı, eksiklerini giderdikleri ateş duvarları* ardında saklayıp, astronomik rakamlarla pazarladıklarında, hala fiziksel araçlarla yeni sahiplerine ulaştırmaktadırlar.

Çünkü, biraz sanal ağlara aşına olan herkesin bildiği gibi, en güvenli dosya değişimleri bile hacker(kıran)ların karşısında aciz kalmaktadırlar. İki sene önce, bir çocuğun, sırf arkadaşlarına hava atmak için pentagon'un ağına balıklama daldığı bir dünya, değerli bilginin alışverişi için kimseye cazip gelmemektedir.

İşte böyle bir ortamda, bilgi toplumu stratejilerinin temel dayanağı olması gereken bilgi ağları ve kullanıcılarının eğilimleri, henüz uzun vadeli strateji kurmak için yeterince olgunlaşmamıştır. Beş seneden daha ötesini belirlemek iddiasıyla ortaya çıkanlar, deyim yerindeyse, ya bu işi bilmiyorlar, ya da hiç kötek yememişler. Herkes hızlı bir paradgma değişiminden söz ediyor, ancak, bu konunun tanımını yapanlar bile, aynı konu üzerine, farklı gibi gözükten çerçevelerin, aslında, bir bütün bakış açısının ufak bölütleri olabileceğini belirtirken, değişim tellallarımız, dediğim dedikçilikten ve ben her şeyi bilirim mantığından vazgeçmiyorlar.

İnternet'in ilk elle tutulur ivmesini aldığı seksenlerin ikinci yarısından beri, kullanıcıları arasında bir grup bağlantısız ve giderek sayıları artan uzman, daha serbest bir iletişim için savaşımalarını verirken, bunun kendilerine olan zararını algılayan büyük sermaye gurupları, ara ağıdan tamamen yalıtılmış, kendi bağımsız ağlarını geliştirmek gibi çıkış yollarına başvurmaya başlamışlardır. Özellikle aralarında büyük bir telekomünikasyon firmasının da bulunması ve artık uydu üzerinden kurduğu bu ağı, gelecek neslin çocuklarına; parlak reklamları ile pazarlamaya başlaması, en azından bu olgudan söz etmesi bile, geleceğin ne kadar kaotik olduğu konusunda ciddi bir uyarıdır.

TÜRKİYE'DE GELECEK

Sonucu belirsizliğini koruyan bilgi ve teknoloji çağına Türkiye'nin ayak uydurma, en azından kendi yolunu çizmeye çalışma çabaları, bir önceki hükümet zamanında, Zekeriya Temizel'in, vergi reformu planı dahilinde, teorik olarak güzel bir altyapı oluşturmuş, ne yazık ki kirli çarktan çıkmak için devletin şimdiye kadar getirdiği tek somut çaba olan bu plan, maliyenin altyapısı buna hazırlandığı halde, yine küçük hesaplara kurban edilmiştir.

Kaotik bir ortamda yönlendirici olamın tek yolu, atılımcı ve karalı bir kısa-orta vadeli strateji izleme olduğu ve Türkiye'nin henüz uyanmaya başladığı göz önünde bulundurulursa, özellikle bu birkaç sene için, telekomünikasyon sektöründe, büyük çekişmelerin ve savaşların verilebileceği görülmektedir.

Özellikle son on senedir, anahtar sektör olan telekomünikasyon, garip söylemlerle sürekli yüz yüze kalmaktadır, Ar-Ge'nin gereksizliği, zaten gümrüksüz ithal ediyoruz diye konuşanlar, ve

plansızlık, uluslararası sermayenin sektörde egemenliğine fayda sağlayacak şekilde havada uçuşmaktadır. Zaten dünyada bu piyasayı kontrol eden 8-9 çokuluslu şirket, bu konuda, ayırık yatırım yapmayı engellemeye yönelik oligopolist bir eğilim içinde iken, bilinçsizce geliştirilen söylemler bu konuda pek çok fırsat kaçırmamıza neden olmuştur ⁵ .

İşte böyle bir ortamda stratejiden bahsediyoruz. Teknik Devlet ⁶ söyleminin uygulanması için uygun görünen bir ortam kısaca altında şu tehlikeleri barındırmaktadır:

1) Sistem güvenilirliği sorunu; daha önce sözünü ettiğimiz kıranlardan doğan problemler -ki, güvenlik sistemleri oldukça hep kıran biri çıkacaktır- Giderilme yolu ancak yine sürekli iyileştirme çabaları ve anlaşmalı kıranlardır.

2) Teknolojik altyapı sorunu; hangi teknolojinin kullanılacağı ve yayılacağı önceden belli olmadığından sürekli Ar-Ge ve esnek yönetim gerekmektedir.

3) Kötü niyet sorunu; insan doğası gereği güçlü bir bilgi ve kontrol ağının başındakiler bu gücü kendi yararlarına kullanabilecektir, etkin bir denetleme ve açıklık sistemi herşeyden önce tasarlanmalıdır.

4) Tutuculuk: Her an yeni bir dönemece hazır olmadığımızda, bilimsel gelişmeleri izlemek zorlaşmaktadır. Haberleşme sektörü ise bugün en etkin Jenerik Teknoloji alanıdır ⁷ . Benim her yaptığım doğrudur mantığını ilk bırakması gerekenler, bu sektörde çalışacak olanlardır.

Kaynakça

1- Orwell G. , Bin Dokuz Yüz Seksen Dört, Can Y. 1984

2- Mütercimler E. , 21. Yüzyıl ve Türkiye "Yüksek Strateji" Erciyas Y. 1997 sf 636-648

3- Bkz. Gutenberg Project, Perseus Project.

4- Kuhn T. , Bilimsel Devrimlerin Yapısı, Alan Y. 1995, sf 178-190

5- Soyak A. , Teknolojik Gelişme ve Özelleştirme, Kavram Y. 1996, sf 75

6- Yaltırak C. , Aydınlanma 1923 sayı 5, Teknik Devlet

7- Soyak A., A.g.e. sf 74